

נס של אהבה - הסיפור עוד לא נגמר...

גם אנחנו בורחים

המשך זיכרונותיה של סבתא מירי

חייבים לצאת מהונגריה מיד!

במוסד הוחלט שיש להוציא אותי מהונגריה בכל מחיר ובדחיפות. המוסד שלח דרכון מזויף על שם מרתה איזנברג, ילידת פולין הנוסעת למשפחתה ביוגוסלביה. הבעיה העיקרית של הזהות החדשה היתה השפה. מימי לא דיברתי פולנית. על כן הוחלט שאהיה חולה בחזרת, מחלה מדבקת, הצריכה תחבושת רב שכבתית על גבי משחה שחורה ומסריחה בשם איכטיאול, סביב הצוואר והאזניים. זה בהחלט עזר להרחיק אנשים, ובעת הצורך דיברתי בשפת סימנים תוך הצבעה על גרוני. עם התקרב הרכבת לגבול יוגוסלביה ירדו כל הנוסעים חוץ ממני. בתחנת הגבול הופיעו שני לובשי מדים והכניסו אותי לחדר מנהל התחנה, שם המתנתי למעלה משעה. נראה היה שגילו אותי וגורלי נחרץ. אולם תוך זמן קצר שמעתי רכבת מתקרבת והעלו אותי חזרה והמשכנו בנסיעה. מאוחר יותר הסתבר כי העיכוב נבע משיקולי חסכון. בהיותי הנוסעת היחידה, חיכו לרכבת אחרת שהיתה אמורה להגיע ממקום אחר כדי לצרף אותי אליה. עובדה זו לא היתה ידועה לנציגי המוסד. הם קיבלו דיווח כי הורידו אותי מהרכבת ביוגוסלביה ושם עקבותי נעלמו. הידיעה המרה הועברה מיד לשגרירות בבודפשט ולמוסד בארץ.

בהלה בשגרירות

התפלאתי כי איש מנציגי המוסד לא בא לקבל את פני בתחנת הרכבת בבלגדר (בירת יוגוסלביה), והחלטתי לחפש בעצמי מלון. הכי דחוף היה לי להסיר את התחבושות המסריחות ולעשות אמבטיה. באותה עת שרר באזור מחסור נורא בדלק, חשמל ומזון, ורק מלון אחד בשם 'מג'סט'יק' בכלל פעל. הגעתי אליו בעגלה רתומה לפרד, תמורת קופסת סיגריות שהיתה ברשותי כחלק מהתחפושת. להפתעתי, המלון היה מפואר מאד, וניצלתי את המספרה שבשטחו כדי להשתחרר מהריח הנורא שפשט גם בשערי. רעננה ושמחה התעניינתי בכתובת השגרירות הישראלית. הסתבר כי כל השגרירויות הועברו למלון בו הייתי, כי היה בין הבניינים הבודדים עם אספקת מים, חשמל וטלפון סדירים. הופעתי מצוחצחת בפני שגריר ישראל ביוגוסלביה, עו"ד ישי, ועוררתי מהומה רבתי. הצוות כולו היה עסוק בהעברת ידיעות על גורלי המר בתחנת הגבול, ובניסיון נואש לגלות לאן העבירו אותי לחקירה. והנה, הגעתי העירה עליזה וחייכנית, כאילו מטרת ביקורי בבלגדר היה לבחון את כישורי המספרה שלה...

רק בלילה הבנתי את חומרת המצב.

צביקה, שליח המוסד הסביר לי כי הבריחה בגבול זה נחשבת בגידה. לו נתפשתי, הייתי נשפטת על עבירה שהעונש המרבי עליה הוא הוצאה להורג! היה זה לילה קשה בו פרצו כל החרדות וכל המחשבות על מה שעלול לקרות לי. צביקה פינס עודד אותי, ובתום יום התאוששות העלה אותי על רכבת לאיטליה. איש המוסד באיטליה מקס בריט, קיבל ממנו הודעה על מועד בואי לרומא. מקס לקח אותי לביתו, שם היכרתי את אשתו מרים ובתו יעל. זו היתה משפחה ישראלית נהדרת, אנשי קיבוץ יגור, בשליחות המוסד.

ה'צברים' הראשונים שהיכרת

מאחר והאניה הראשונה לארץ ישראל יצאה רק כעבור עשרה ימים, סידר לי מקס בריט טיול באיטליה כדי שאתאושש מהרפתקאותי הרבות, אך הציב תנאי: אמורה להגיע לרומא בת קיבוץ עין חרוד, בשם עזה כהן, הנמצאת בדרכה למרסיי כדי לשמש מדריכה לעולים חדשים. עזה בקושי יצאה מגבולות קיבוצה וזה לה הביקור הראשון בחו"ל. תפקידי לשמש לה בת לוויה ולקחתה עמי לכל אשר אלך. הסכמתי ברצון.

עזה גילמה באישיותה את כל מה ש'נחשב' בעיני: ילידת הארץ, חלוצה, קיבוצניקית מלוחמי הפלמ"ח שחברה נהרג ב"ליל הגשרים", מתנדבת, דוברת עברית ברי"ש וחי"ת גרוניות, לבושה בסרפן שחור, חולצה עם רקמה תימנית, סנדלים תנ"כיות, מטפחת קשורה על צוארה עם סמל הפלמ"ח, בקיצור – הייתי אסירת תודה שהייצור המושלם הזה בכלל מוכן לדבר אתי, במגבלות של העברית הארכאית שבפי.

סיורנו הביאו אותנו למקומות מעניינים רבים. בדרכנו לקפרי פגשנו באקראי מישהו מישראל. באותן שנים טרם הסתובבו ישראלים בעולם, לכן מובנת שמחתו הגלויה של האיש, למראה שתי נערות צעירות דוברות עברית. הוא סיפר לנו על נפלאות הארץ. בעת שייט הוא שר לנו שירים על הכינרת שיפה יותר מכל מקום אחר בעולם. את נופה של נאפולי ביטל בשישים מול נוף חיפה הנשקף מהכרמל. טעם הדובדבנים, האגסים והתפוחים שמכרו ברחוב לא התקרב בכלל לזה של תפוז מהשרון או בננה מהעמק. כל פרי, כל נוף, כל מילה שניה הזכירו לו שיר עברי שגם עזה הכירה, ואני הייתי נפעמת מהחוויה בה שיתפו אותי שני הישראלים האלה.

כדי שלא לבייש

היה לי קשה לעקוב אחר השפה הקולחת והגרונית שבה דיברו ביניהם הבחור ועזה. יש לזכור שהעברית המהוססת שלי, במבטא הונגרי כבד, התבססה על ביטויים שלמדתי בבית הספר, כמו "אנוכי חפצה בפוזמקאות (גרביים)", או: "סלח נא לי אדוני, היואיל מר לאפשר לי מעבר", וגם זאת רק אחרי ששיננתי במוחי את המשפט, תוך הטיית כל הבניינים והדקדוקים האפשריים של כל מילה. קצת נעלבתי לגלות שבמקום המשפט המסובך הזה, שלא הובן כלל, הספיקה לעזה מילה אחת: "זוז", שהובנה מיד. אחרי כמה ימים עם עזה אמנם רכשתי לי אוצר מילים כמו "מטומטמת", "מבסוטה" (שבלבלתי עם 'אסותא'), "מכפתלך" (מבלי לדעת שאלו הן שלוש מילים נפרדות), אך עדיין השכלתי החדשה לא הספיקה לי להבין את שיחתם השוטפת של עזה והבחור. סיבה נוספת שלא התעניינתי בבחור הישראלי: הסתבר שלאיש השכלה משפטית והוא קצין גבוה במשטרת ישראל. מה לי, החלוצה, בדרכה להגשמת החלום הציוני בקיבוץ כפר גליקסון, קיבוצו של אריה (השליח מארץ ישראל שהיכרתי בהונגריה), מה לי ול'תל אביבי' הזה. על כן דחיתי את הצעות האיש להמתין בנמל חיפה כשאגיע. עזה כעסה מאד על יחסי הקריר לאיש הנפלא הזה שרוצה לעזור בקליטת עולים, והודיעה לי שהיא 'מתביישת בי'. היה קשה לשאת את המחשבה שדמות המופת הזאת מתביישת בי, ומיהרתי לתקן את דרכי. למחרת הודעתי לאיש שאשמח מאד לקבל הלוואה של מספר לירות ישראליות, שבלעדיהן יהיה קשה להסתדר בארץ. מובן שהיה צורך לבקש את כתובתו כדי שאוכל להחזיר את ההלוואה כשאגיע ארצה. כך נוצר הקשר עם קצין המשטרה יעקב מלך, מי שעתיד להיות בעלי...

אני עולה ארצה ב"ארצה"

למחרת נפרדנו איש לדרכו, ואני לנמל כדי לעלות על אנית העולים "ארצה".
מקס בריט דאג שאקבל יחס מיוחד על האניה. אפילו הזמנתי להצטרף לשולחן רב החובל
חודרוב.

קשה לתאר את התעלות הנפש:

אוניה עברית, רב חובל ישראלי, מלחים במדים עבריים, מדברים עברית!

לפנות בוקר הצטופפו מאות עולים על הסיפון למשמע ההודעה ברמקול כי עוד מעט יתגלו
לעינינו חופי ארץ ישראל.

פקידי סוכנות עלו לאוניה כדי להנפיק "תעודת עולה" לבאים.

היתה זו הפעם הראשונה ש'נפרדתי' ממרתה איזנברג, והזדהיתי כמרים אנמן בת נפתלי
והנדי.

דו"ח מעצבן בשירותי הביטחון

נסיעתי הראשונה היתה בטרמפ על גבי משאית, כדי להיפגש עם ראש המוסד לעליה ב',
מוישלה צ'רבינסקי. מטרת הפגישה היתה למסור דין וחשבון על פעולות הבריחה בהונגריה,
על המבריחים שבגדו והקבוצות שנאסרו.

אחרי שהקשיב מספר דקות לעברית המפותלת שבפי, פקעה סבלנותו של מוישלה והוא
טלפון לעמוס מנור (לימים ראש שירותי הביטחון), שהיה דובר הונגרית, כדי שזה ישמע ממני
את הדיווח בהונגרית ויתרגם לו את תמצית הדברים. עמוס כנראה התרשם לחיוב מהעולה
החדשה, כי הוא הציע לי בו במקום להמשיך בפעילות. אלא שהפעם בצד הנכון של המיתרס,
ולהתגייס לשורות השב"כ, וכך היה.

עשרה ימים אחרי הגיעי ארצה, הפכתי לאחת מהצוות המבצעי של "מטה 10", ברחוב
בוסטרוס ביפו.

ומה עם שאר המשפחה -

בינתיים בבודפשט, אחותי מרה המשיכה להתייצב במקומי במשטרה, ואחותי מימי שעבדה
בשגרירות הישראלית, הפכה עולמות כדי להשיג להורים היתר יציאה מהונגריה. אני הייתי
רשומה עדיין בדרכון ההורים כקטינה הנמצאת תחת רשות ההורים. מרה שוב מילאה את
מקומי... היתה זו הזדמנות נפלאה להוציא גם אותה מהונגריה.
מימי עצמה עלתה עם בעלה שנה אח"כ עם בנם אנדרישה, שקיבל את שמו הישראלי – יוסי.
את פני כולם קיבלה בארץ קוטי עם בעלה ובנה אלי, אשר עלו ארצה ראשונים, והתגוררו
בכפר סבא.